

pnije so prikazane v tretjem delu, poleg njih pa še reforme, ki so jih sprožili Habsburžani in Francozi. Vlogo in pomen župnije v 19. in v 20. stoletju avtorja obdelata v četrtem poglavju. Temu sledi še zadnje poglavje, ki je poskus nekakšne »pastoralne futurologije župnije« oziroma poskus, usmeriti bralca knjige na tiste pastoralne poudarke, ki bodo po mnenju avtorjev odločilno vplivali na razvoj župnije v sedanjem stoletju.

Da je v tej knjigi prikazana zgodovina župnije izčrpna in podprta z mnenji mnogih drugih piscev zgodovine, avtorja Stipe Nimac in Brigita Perše dokazujeta z navajanjem zelo obsežne literature, ki je bila pri pisanju uporabljena. Pri

tem so navedeni pretežno hrvaški viri, knjige in članki, a tudi zelo številni avtorji z nemškega govornega področja.

Stipe Nimac kot urednik knjižnice *Ravnokotarski Cvit*, v sklopu katere je navedeno delo izšlo, izraža upanje, da bo knjiga prispevala k razvoju župnij in celotne pastorale na Hrvaškem. Sam želim, da bi zašla pogosto tudi na slovensko govorno področje, še bolj pa bi bilo, če bi bila v primernem času prevedena v slovenski jezik in bi tako lahko postala dober temelj pri sedaj aktualnem projektu Cerkve na Slovenskem, ki je na podlagi dokumenta slovenskih škofov *Pridite in poglejte* v procesu izdelave župnijskih pastoralnih načrtov.

Peter Kvaternik

Stanko Gerjolj in Franz Feiner, ur. *Gestaltpädagogik Heute und Morgen: Eine Bewegung mit Zukunft; Kongress für Integrative Gestaltpädagogik und heilende Seelsorge nach Albert Höfer*. Ljubljana: Salve, 2013. 167 str. ISBN: 978-961-211-707-8.

Lani je v Celju potekala prva mednarodna konferenca integrativne geštalt pedagogike in pastorale ob življenjskem jubileju njenega začetnika, avstrijskega duhovnika dr. A. Höferja. Knjiga, ki je povzela naslov kongresa, prinaša znanstvene razprave, nastale na podlagi predavanj na tem kongresu. Dodana so tudi poročila o delavnicah, ki so bile izvedene med kongresom. Vsaka znanstvena razprava ima povzetek v angleškem in v slovenskem jeziku, drugače so vsi prispevki v nemščini. Vsak prispevek

bogati navedba številnih uporabljenih referenc. Knjigo sta uredila prof. dr. Stanko Gerjolj kot dolgoletni predsednik evropskega združenja za integrativno geštalt pedagogiko in dr. Franz Feiner iz Gradca. Prof. Gerjolj v uvodnih besedah predstavi A. Höferja in kongres v Celju, ki so ga skupaj organizirali ArGe-IGS, Teološka fakulteta UL, AHG in DKGP, in izrazi prepričanje, da je ta zbornik dobro izhodišče za refleksijo in razpravo o geštalt pedagogiki.

Dr. Dangl Oskar v prvem prispevku predstavi nasilne upodobitve Boga v Svetem pismu kot močan izziv za versko učenje in osebno rast. Nasilje je tako in tako izziv vsaki pedagogiki, kaj šele reliigijski. Ta pedagogika mora vedno voditi k obvladovanju nasilja in k njegovi kritiki. Vprašanje je, kako naj to storimo na podlagi številnih nasilnih podob v Sve-

tem pismu. Ob psalmu 18 pokaže, kako ne moremo in ne smemo mimo teh vsebin pri krščanski religijski vzgoji. Hermenevitično soočenje tega in podobnih odlomkov iz Svetega pisma pomaga pri kritičnem soočanju z nasiljem. Srečanje s tekstom, ki prikazuje nasilnega Boga, lahko pomaga pri kritični samorefleksiji o svoji lastni agresivnosti, tako kot subjektu nasilnega dejanja kakor tudi žrtvi takšnega dejanja. Naloga eksegeze pa je, vzpostaviti takšno hermenevitično, ki bo preprečila možnosti za sklicevanje – pri svoji lastni nasilnosti – na religiozne tekste.

Hans Neuhold iz Gradca išče v geštalt pristopu možnost za soočenje učiteljev religijskega pouka s sodobno sekularizirano družbo, v kateri je vedno manj prostora za verske vsebine, še manj pa za pravo življenje iz vere. Na drugi strani pa imamo najrazličnejša gibanja, ki iščejo neko novo duhovnost. Na podlagi klasične geštalt psihologije, ki temelji na liku in ozadju ter na njunem prepletanju, lahko pri krščanski pedagogiki to uporabimo za prebujanje občutka za trenutke religioznih izkušenj. V zavze-manju za kreativnost pri geštalt pedagogiki zagotovo govorimo o senzibiliziranju subjekta, ki zmore v svojih »notranjih glasovih« prepoznavati na ozadju svoje lastne življenjske biografije božje sledi.

Gerhard Meurs iz Speyerja razpravlja o plesu kot enem pomembnih metodoloških pristopov pri geštalt pedagogiki. To je občečloveški fenomen, ki ga lahko najdemo v vseh kulturah in časih. V plesu se soočamo s svojo arhetipsko zaznamovanostjo in prek njega predelujemo temeljne izkušnje hrepenenja in strahu in si tako na novo odpiramo vire moči za življenje. Na konkretnih primerih iz

Svetega pisma in iz zgodovine krščanstva pokaže, kako je tudi za religijskega pedagoga to lahko pomembna razsežnost, ki jo z lahkoto vključimo v pouk. Pokaže pa tudi na ambivalentno držo liturgije do plesa. Prek plesa lahko vzpostavljamo kontakt s tukaj in zdaj, s preteklostjo in s prihodnostjo, s sabo in z drugimi in znova in znova izkušamo radost otroštva, tudi božjega otroštva.

Mag. Iva Nežič Glavica predstavi delo Alberta Höferja z vidika izkušenske orientacije, še posebno na področju religiozne vzgoje in izobraževanja. Posameznikove osebne rasti ne moremo izključiti iz izkušenj, ki jih nabira na življenjski poti, ampak so del celote. Holistični pristop, ki je značilen za Höferja in vključuje procesno razumevanje pridobivanja novih spoznanj in izkustev, je lahko dober metodološki pristop v učenju za celostno in osebno rast v odnosu do sebe, do drugih in tudi do Boga.

Prispevek prof. dr. Stanka Gerjolja in prof. dr. Franza Feinerja želi umestiti geštalt pedagogiko po Albertu Höferju v širši evropski kontekst vzgoje in izobraževanja. Iz antropoloških in zgodovinskih ugotovitev preideta v osnovne poteze te pedagogike, ki je usmerjena na človeka, ustvarjenega po božji podobi. Trojno pedagoško paradigmo enotnosti in povezanosti roke, srca in možganov (razuma) povežeta s teorijo več inteligenc Howarda Gardnerja, ki je vključena pri geštaltu v holistično razsežnost. Iz tega sledi možnost utrditve svoje lastne identitete, ki jo ponazorita s starozaveznim Jakobom in z njegovim bojem z Bogom, ko pridobi novo ime. Prav tako je mogoče z geštalt pedagogiko utrditi hrepenenje po »obljubljeni deželi« in si pridobiti moči za to pot, kakor je storil Mojzes. V geštalt pedagogiki je te-

meljni cilj prebuditev novih virov za ustvarjalnost in dialoškost, to pa je lahko temeljni prispevek k sodobni evropski integraciji. Da je to možno, je dober zgled že izvedeni vseevropski projekt Re-creation. V predstavitvi evropskih združenj geštalt pedagogike in časopisa teh združenj nakažeta plodovitost gibanja in možnosti, ki jih ima ta pedagogika za prihodnost.

Prof. dr. Zuzana Chanasova iz Slovaške je predstavila prispevek geštalt pedagogike po A. Höferju za predšolsko vzgojo na Slovaškem. Prikazana sta zgodovina slovaškega združenja za geštalt pedagogiko in prizadevanje, da bi to biblično usmerjeno pedagogiko aplicirali v izobraževanje učiteljev in vzgojiteljev v predšolskih in v osnovnošolskih razredih. Z močjo kreativnosti in humanistične naravnosti je še posebno dobrodošel prispevek pri usposabljanju učiteljev verskega pouka in kateheze, saj prav prek specifičnega metodološkega pristopa laže dosegajo kerigmatične cilje.

Prof. dr. Ivica Kolečani - Lenčova prihaja prav tako iz Slovaške, vendar z druge univerze in z drugega področja. Ker je profesorica germanistike, je njen prispevek usmerjen v poučevanje tujih jezikov. Najprej je predstavila dinamično spreminjanje sodobnega izobraževanja, ki je zaznamovano z nenehno zahtevo po inovativnosti. Izobraževanje vedno bolj prehaja s tradicionalnega prenašanja znanja v obliko dinamičnega interaktivnega odnosa med učiteljem in učencem. Prav geštalt metode so lahko pri pouku tujih jezikov dobrodošle, saj omogočijo vključevanje znanja jezika v konkretno osebno izkušnjo. Prikazala je konkreten metodološki pristop, ki ponazarja teoretično izhodišče in omogoča tudi kritičen odnos do specifičnih

metodoloških pristopov v geštalt pedagogiki.

Drugi del prinaša opise in poročila o izvedenih delavnicah na simpoziju. Prva je predstavljena delavnica dr. Franza Feinerja, ki se praktično loteva inkluzivnosti na geštalt principih. Temo inkluzivnosti poveže tudi z biblično pripovedjo iz Matejevega evangelija (Mt 15,21–28) o kanaanski ženi. To je zgled dobre inkluzivnosti, ki jo lahko uporabimo v pedagoškem procesu.

Gerhard Meurs, ki je že predstavil vlogo plesa, tu opiše delavnico, v kateri je bilo prej opisano praktično izvedeno. Opis delavnice se osredotoči na gibanje, ki prek izkušnje negotovosti, občutljivosti in tveganja vodi k izkustvu srečanja. Pri tem je obravnavana tudi religiozna razsežnost. Opis elementov, ki so vključeni, omogoča tudi razumevanje plesa kot vzgojnega momenta.

S. Cecile Leimgruber iz Švice je vodila delavnico, v kateri je bil poudarek na telesnosti kot poti do samoizkušnje. Iz otroške izkušnje glede telesne izraznosti je prešla na odraslo in nas povabila, da bi bili »biblični«, kjer božji duh deluje na telo.

Za moške je pripravil delavnico prof. Hans Neuhold, ki je na konkretnem zgledu štirih razsežnosti moškosti po R. Rohru poskušal privedi udeležence do občutka veselja: biti moški. Prof. mag. Ute Kienzel je z matematičnim pristopom števil in razdalj praktično osvestila odnose in razmerja v družini. Stanko Gerjolj in Andreja Vidmar sta v zadnjem prispevku predstavila praktično uporabnost Gardnerjeve teorije večinteligentnosti. S seznamom avtorjev prispevkov in njihovih glavnih podatkov se konča knjiga.

Knjiga je vsekakor pomemben prispevek k znanstvenemu razvoju in razumevanju geštal pedagogike po A. Höferju. Še posebno je zanimiva, ker je vsa teorija močno prepletena s praktičnimi metodološkimi izvajanja, to pa je bistvo te pedagogike. Iz vseh prispevkov lahko razberemo ne le razširjenost te pedagogike, ampak širino njene uporabnosti v

sodobnem izobraževanju. Pri tem ni zanemarljivo, da je vedno navzoča tudi religiozna razsežnost; to na novo vključuje v različne predmete versko izkušnjo in religiozno vzgojo in izobraževanje vrača v šolski prostor v sodobnih pristopih.

Janez Vodičar

Linda Jarosch in Andrea Larson. *Vidim se v tebi: Odnos med materjo in hčerjo – ključ do osebne moči*. Ljubljana: Družina, 2013. 163 str. ISBN: 978-961-222-953-5.

»Najlepše darilo, ki ga mati in hči lahko podarita druga drugi, je dovoljenje, da sta to, kar sta.« (7 – vsi sklici na strani v knjigi) To je prvi stavek, ki ga zapiše Linda Jarosch in nekako povzema bistvo dela *Vidim se v tebi*. Linda je uspešna nemška predavateljica in avtorica: svoje ideje pa črpa iz življenjskih izkušenj, ki jih oblikuje tako, da sledi svojemu notranjemu poslanstvu. V navedenem delu odkriva poslanstvo in življenjsko moč v odnosu med materjo in hčerjo. V slovenščini imamo prevedeno tudi njeno knjigo *Kraljica in divja ženska: živi, kar si!*, ki jo je napisala skupaj z Anselmom Grünom. Andrea Larson je njena hči, ki živi in dela v ZDA in je bistveno pripomogla k nastanku predstavljenega dela.

Knjiga *Vidim se v tebi* je sad sodelovanja Linde Jarosch in njene hčerke Andree Larson: skozi učenje in spoznavanje nju-nega odnosa sta odkrivali svoja lastna poslanstva v tem odnosu in v odnosih v njihovih družinah. Knjiga je ideja hčerke, ki materi pri pisanju pomaga in vključuje svoje

lastne izkušnje. Delo torej temelji na njihovih lastnih izkušnjah in tudi na izkušnjah drugih ljudi, ki sta jih srečevali v življenju.

V prvih poglavjih je predstavljena vloga matere kot polarizacija med dobrim in slabim. Materam se navadno pripisujejo dobre lastnosti, hkrati pa tudi odgovornost za slabe. Lastnosti vloge matere primerja s pozitivno grško boginjo vira hrane, varstva in rodovitnosti Demetro na eni strani in z negativno indijsko boginjo Kali, ki življenje podarja, a ga zatem tudi uničuje z boleznimi in s trpljenjem, na drugi strani. Avtorici poudarita, da Kali vsekakor nima samo negativne vloge, v trpljenju je namreč mogoč tudi preporek, ki odpira nova obzorja in daje priložnost za dobro življenje. Prav enako je v vsakem odnosu z materjo in hčerjo, v njem sta navzoči obe strani vlog. Katera bo prevladala, je odvisno od preteklosti in od značaja matere, pa tudi od okolja in od podpore v materinstvu, od njenega zadovoljstva v življenju, od partnerstva in tudi od hčerkinega značaja na drugi strani.

V nadaljevanju avtorici opisujeta skrajnosti matere na poti učenja odnosa s svojo hčerjo. Načeloma pravita, da vsaka mati ljubi svojega otroka in da